

ber · rækker sig og strækker sig, · nikker ømt mod solen · · Solen, den brutale fyr, · sprængte silkekjolen. · Sved den fine pigekind, · brændte hele sjælen ud · på de fire forfløjne *Leo Estvad* (19). Du er kvindelig moden, voksen og modig · som de røde tulipaner, · der står ranke og slanke · i haverne i Valby *Harald Herdal* (20); dine øjne er smukke · og tungsindigt dvælende · som to mørke tulipaner, · der higende åbner sig mod lyset · i skyggen af dit dunkle hår *Poul Sørensen* (21).

Tulipanen kom med et stærkere sind. · Dens farver er mættet med ro og mod. · Den vajer som flag under vårens vind, · den blander sin flamme med lysets flod, · for den er frygtløs fra top til rod *Helge Rode* (22). Se! Tulipaner · gror op af et bed. · Et rødt geled! · — — Det smelder af flag og det blusser af rødt: · en arbejderhær har i våren jeg mødt! · · Lær af det blodrøde bed tulipaner! · Se, hvor de maner · og ægger dit mod. · Blomster af blod. · Oprørets hellige farve, der gror · op af den sorte, groende jord. · · Lenin, du ler · hånligt og stridigt, · forfriskende nær · i tulipanernes · røde skær *Harald Herdal* (23).

Hans Ahlmann, Tulipaner (11); Thorkil Barfod, Tulipaner (17); Johannes Jørgensen, Forårsvers (24); Kai Hoffmann, Hvide Tulipan (25).

LITTERATUR: (1) 698 7; (2) 725 14/5 1900; (3) 433o 81; (4) 433h 1916,93,96; (5) 65 4/2 1947; (6) 64 14/6 1949; (7) 665k; (8) 417 nr. 42,1898; 397d 74; (9) 425 11f; (10) 361 13. sml.,21; (11) 9 5f; (12) 9b 54; (13) 397c 27; (14) 295 71; (15) 367e 26; (16) 863 43; (17) 48d 70f; (18) 967f 8; (19) 223 19; (20) 370b 48; (21) 888b 32; (22) 417 1913,359; 776b 88; (23) 370c 70f; (24) 463d 5; (25) 386 16.

Kejserkrone, *Fritillaria imperialis*

Den kraftige oprette stængel bærer april-maj under en dusk lancetformede blade en krans af store hængende, tegl- eller højrøde blomster. Hvert blosterblad har indvendigt ved grunden en stor hvid nektargrube, »her hænger gerne nogle dugdråber så store som en stor perle, hvilken de også ligner, de ... har en sød og liflig smag« (1648; 1). Hjemmehørende i Iran, Turkistan og vestlige Himalaya; alm. prydblomst i vore haver.

Kejserkrone 1648ff efter blomsterstandens form, men sigter måske også til, at planten blev dyrket i Wiens kejserlige have som sit første europæiske

37. Corona Imperialis.

Kejserkrone fra Simon Paulli: Flora Danica, 1648.

dyrkningssted; *kejserlilje* 1648; Jylland; *kronlilje* 1648ff; NSjælland, *krone* 1648; *majklokke* Løjt Sønderjylland, *kejsertåre* Hvalpsund, *Sankt Peders tåre* Himmerland og *Judaståre* Kregme NSjælland, jf. legenden nedenfor; *tjærestikke* Vendsyssel vel på grund af den kraftige blad-dusk på et stift skaft; *hængekrone* N og MSjælland, *hængelilje* SØSjælland (2).

I paradiset vendte blomsterne opad, men de blev hovmodige over deres skønhed og Gud bøjede dem nedad; de blinkende tårer i bunden af hver blomst har planten grædt af sorg og anger (3).

Børn suger nektardråberne op gennem et strå. Løgene føres ikke på apoteker og anvendes ikke

af læger, de kan imidlertid bruges mod livmoderens sygdomme (1648; 1).

Plantes på steder i haven, hvor man vil holde muldvarpe og mosegrise borte (3a).

Mange blomster på kejserkronerne spår en frugtbar sommer (4), kornet bliver det år dyrt – og vice versa (Fyn 1885; 5).

LITTERATUR: (1) 697 49; (2) 689 1,614f; (3) 280 17/4 1960; (3a) 455 9/11 1974; (4) 548 8/5 1956; (5) 19 157.

PROSA OG POESI

Den orientalske blomsterplante med sin hængende krans af små turbaner og en esprit af blade i midten *Christian Elling* (1), over kejserkronen er der Østerlandets fremmede eventyrpragt ... Fra Gedser til Skagen, fra Esbjerg til Amager har den hejst sine strålende fjerbuskede faner [med] den ramme rovdrylugt fra det lykkelige Arabiens telte (2).

Ser du, hvad blomsten gemmer her: · en tåre, skjult for mængdens blikke. · Så højheds ydre glans man ser, · men hvad den skjuler, ser man ikke *H. V. Kaalund* (3); i havens gange, · hvor kejserkronens tåre · blinker i skjul (a), og kejserkronens klokke hænger · i stille fest ved de hvide længer (b), kejserkronerne står kvarterhøjt med de løjerligt pjuuskede toppe, der minder om palmer i blæst eller langhåret ungdom på ski med bart hoved (c) *Valdemar Rørdam* (4).

LITTERATUR: (1) 213 99; (2) 462 61; (3) 506c 140; (4) a 789s 22; b 789n 228; c 789v 13.

Løg, *Allium*

Fælles for løgarterne er en stærk lugt (indeholder svovlforbindelser); de rødlige eller hvide blomster sidder i en skærm, mellem skærmens grene findes ofte yngleknopper.

Løg o. 1450ff (løgh), oldnordisk laukr, navnet sættes i forbindelse med oldn. luka, bydemåde lauk 'stænge' og et svensk dialektord luka = slå, det kan være opstået under børns leg med det tunge blomsterhoved (med yngleknopper) som slagvåben (1); i stednavne, f.eks. Løgtved 1230ff, Løget 1299ff (nu Søndermarken) ved Vejle, Løghøj 1488 i Vejle amt, Løgager 1490ff i Vrads herred, Løgballe 1524ff i Voer herred, Løghøj 1569ff i Olsker sogn, Bornholm (2).

VILD LØG 1561ff, *Allium oleraceum*, har halv-

runde, mod spidsen flade blade, som hurtigt visner, blegrøde blomster og spidse yngleknopper. Almindelig i skove og på skrænter.

Fåreløg o. 1670–1700 og *hundeløg* o. 1670ff, V og NSjælland, Bornholm – dyrenavnet betegner noget nedsættende (i forhold til dyrket løg); *kål-løg* 1793–1820, *pibeløg* Sjælland, bladene er hule, *græsløg* SFyn kan i tæt bevoksning ligne græs.

SKOVLØG 1769ff, *Allium scorodoprasum*, bliver højere (40–80 cm) og har flade, i randen ru blade, svagt tveæggede bladskeder, violetrøde blomster og runde yngleknopper. Temmelig alm. på samme steder som ovennævnte.

Græsløg begyndelsen af 1400-t ff, *agerløg* 1793 og *sandløg* 1793–1821, *gedeløg*, *gederams*, *ramsløg* Bornholm 1882ff, både ged og rams hentyder til plantens stærke lugt.

RAMSLØG 1775ff [1688ff: *rams(e)*] *Allium ursinum*, kendes let fra de øvrige vildtvoksende arter ved at have lancetformede, langstilkede blade, som vender undersiden opad, og en stor, noget flad skærm af hvide blomster på et trekantet skaft. Hist og her i skove, navnlig nær kysten.

Rams er et af de ældste germanske plantenavne, hvis oprindelige betydning gik tabt, men sandsynligvis har relation til at planten lugter ramt = ilde (jf. engelsk ram = gedebuk); indgår måske i stednavne som Ramsing 1404ff ved Skive, Ramsdal 1467ff ved Mariager, Ramskov s.f. Holstebro, Ramskov ved Brande, Ramshøj Langeland. – *Skovløg*, *hundehvidløg* og *bjørneløg* o. 1700; Bornholm. *Hundeløg* 1847 Fyn, *ræveløg* Lolland og *gedeløg*, *gederams* Bornholm er nedsættende, vel på grund af lugten; *pæglilje* o. 1700–1829, pæg er navn til forskellige vandplanter, bl.a. sværdlilje s. 227, *spanskløg* 1882ff, Århusegnen, Bornholm, se s. 198, *strandløg* Bornholm, *blodpisløg* Sjælland, sml. s. 201, *lop-peløg* SFyn anvendt mod utøj (3).

Med undtagelse af ramsløg skelner lægfolk næppe mellem de vildtvoksende løgarter.

HVIDLØG o. 1450ff, *Allium sativum*, efter løgenes farve; biløgene (»fed«) er indesluttet i en tynd hinde, de grumsethvide blomster med mange yngleløg sidder på et indtil meterhøjt, massivt skaft. Løgene har en meget skarp og gennemtrængende lugt og smag.

Er som rødløg en meget gammel kulturplante og stammer rimeligvis fra Vestasiens stepper. Næsten hele forbruget indføres nu fra Mellem-